

Folkbildning 1997/98:115

Sammanfattning av regeringens proposition
12 mars 1998

FOLKBILDNINGSFÖRBUNDET

Propositionens innehåll

(Kapitel 2, 4 och 7.1 har lämnats därhän i denna sammanfattning. Alla skuggade rutor är direkta citat.)

1. Förslag till riksdagsbeslut
2. Ärendet och dess beredning
3. Regeringens principiella utgångspunkter
4. Studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet 1991/92 - 1997
 - 4.1 1991 års riksdagsbeslut i sammanfattning
 - 4.2 Verksamhetsutvecklingen inom studieförbund och folkhögskolor
5. Den statliga utvärderingen av folkbildningen (SUFO 96)
6. Statens förhållande till den fria och frivilliga folkbildningen
 - 6.1 Bedömning av folkbildningens verksamhet
 - 6.2 Syftet med statsbidraget
 - 6.3 Folkbildningsrådet och dess uppgift att fördela statsbidrag
 - 6.4 Utvärdering och forskning
7. Folkbildningens relation till vuxenutbildningen och högskolan
 - 7.1 Folkbildningens nuvarande möjligheter att anordna behörighetsgivande vuxenutbildning
 - 7.2 Folkbildningens roll i framtiden beträffande behörighetsgivande vuxenutbildning
 - 7.3 Inga betyg inom folkbildningen
 - 7.4 Möjligheter att få betyg i komvux genom tillgodoräknande av resultat av utbildning vid folkhögskola
 - 7.5 Folkbildningens samverkan med högskola och forskning
8. Några centrala utvecklingsområden
 - 8.1 Ett lyft för kultur och bildning
 - 8.2 Folkbildningens roll för kulturen
 - 8.3 Folkbildningens roll för personer med funktionshinder
 - 8.4 Folkbildningen och IT
 - 8.5 Folkbildningen och integrationsarbetet
 - 8.6 Folkbildningen och arbetet med att forma ett ekologiskt hållbart samhälle
9. Statens stöd till folkbildningen

1. Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om

1. syftet med statsbidraget till folkbildningen (avsnitt 6.2),
2. ändrade grunder för Folkbildningsrådets fördelning av statsbidrag till folkhögskolan (avsnitt 7:2).

2. Ärendet och dess beredning

3. Regeringens principiella utgångspunkter

Regeringen har samma principiella syn på folkbildning som präglade 1991 års riksdagsbeslut om folkbildningen, d v s vara fri och frivillig, styras av sin egen idé, sätta sina egna mål, vara oberoende av politiska och ekonomiska maktgrupper, inte tvingas till kommersialisering eller anpassning till specifika samhälleliga krav för att hävda sin verksamhet. "Dessa för folkbildningen värdefulla egenskaper är grunden för stödet från stat, landsting och kommuner. Av detta följer också att inte heller bidragsgivningens villkor skall styra folkbildningens inriktning eller att folkbildningen skall fogas in i det allmänna utbildningsväsendet. -- Stödet till folkbildningens organisationer syftar alltså till att bevara och utveckla folkbildningens egenvärde - friheten, frivilligheten, idéstyrningen och självständigheten."

Regeringen pekar på beröringspunkterna mellan folkbildningens roll vid förra och kommande sekelskiftet och säger att folkbildningen är lika angelägen nu som då och att dess idé är modernare än någonsin. Det aktiva medborgarskapet och demokratins kultur - där folkbildningen sägs ha en nyckelroll - lyfts fram.

Under ett avsnitt kallat Folkbildningens och samhällets utmaningar skriver regeringen att följande egenskaper hos folkbildningen måste tas tillvara: dess bidrag till insikt, eftertanke, reflexion och ifrågasättande; ... som mötesplatser för människor och kulturer och som redskap för alla människors kunskapsövrning.

Ett lyft för kultur och bildning är rubriken på ett avsnitt där det sägs att de hittillsvarande satsningarna främst gällt att ge tillgång till formell behörighet och behörighetsgivande utbildning. Men för det samhälle som nu växer fram krävs vidgade möjligheter till fritt och frivilligt kunskapssökande, till sociala, kulturella och estetiska insikter och färdigheter. Andra "sidor" av intelligensen - känslan, tanken, fantasin, handens kunskap - blir allt viktigare. Regeringen skriver: "Folkbildningens traditionella värden, tillsammans med den nya tidens behov och möjligheter, gör folkbildningen till ett omistligt inslag i ett samhälle med bred utbildning och demokratisk kultur som ambition. Folkbildningen är, om man ser till verksamheten, ingen "krisbransch" i den meningen att studieförbunden och folkhögskolorna behöver mera pengar för att klara sin fortlevnad på nuvarande nivå. Däremot

behövs det mer, inte mindre folkbildning för att nå underprivilegierade grupper i vårt samhälle. Flera, inte färre bör få en andra eller tredje chans.”

Regeringen påpekar att folkbildningens organisationer måste ägna uppmärksamhet åt sitt inre liv och att den inte får ”bli seg selv nok. ... behövs i storstäderna och måste vara modern även i förhållande till storstadens utbud. Men den får inte förläckas till ett utbud, som inte kan särskiljas från kommersiella utbildningsanordnares. Folkbildningen måste vara relevant för nutidens människor. ... Nya arbetsformer måste prövas - i syfte att engagera fler ungdomar och att nå även män i de åldrar som i dag är underrepresenterade i folkbildningen. har en stor potential inför millenieskiftet. Stat, kommun och landsting kan genom stöd och bidragsgivning förbättra förutsättningarna för folkbildningens utveckling. Men det är bara folkbildningens organisationer själva som kan förverkliga sina möjligheter.”

4. Studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet 1991/92 - 1997

4.1 1991 års riksdagsbeslut i sammandrag

4.2 Verksamhetsutvecklingen inom studieförbund och folkhögskolor

5. Den statliga utvärderingen av folkbildningen (SUFO 96)

”I det följande lämnar regeringen sina förslag och bedömningar samt redovisar sina slutsatser med anledning av SUFOs slutbetänkande vad gäller främst bidragsgivningen och statens förhållande till folkbildningen. Det är emellertid en väsentlig uppgift för folkbildningen själv att genom kritisk självprovning bedöma i vad mån SUFOs påpekanden är giltiga och berättigade vad gäller den egna verksamheten och vilka förändringar som behöver vidtas i det fortsatta arbetet. Det gäller för alla verksamma inom folkbildningen, från Folkbildningsrådet till den enskilda studieförbundsavdelningen och folkhögskolan.”

6. Statens förhållande till den fria och frivilliga folkbildningen

6.1 Bedömning av folkbildningens verksamhet

Regeringens bedömning:

Folkbildningen har genomfört en verksamhet som står i god överensstämmelse med angivna syften med statsbidragsgivningen. Den verksamhet som studieförbund och folkhögskolor har bedrivit

är av stor omfattning och har stor samhällsnytta och motsvarar väl de förväntningar som staten har för sin bidragsgivning. Folkbildningen bör därför ges fortsatt statligt stöd.

SUFOS och regeringens bedömning överensstämmer således. Regeringen anser dock, att även om folkbildningen varit mer framgångsrik än någon annan del av vuxenutbildningen vad gäller att nå grupper som bäst behöver utbildning, så behövs ytterligare insatser och folkbildningen måste själv ”granska och bedöma sin verksamhet i syfte att få till stånd sådana förändringar att fler personer med invandrarbakgrund, korttidsutbildade och arbetslösa deltar i verksamheten.”

6.2 Syftet med statsbidraget

Regeringens förslag:

Principen att folkbildningens anordnare själva lägger fast målen för verksamheten skall gälla även i fortsättningen. Riksdag och regering skall endast ange syftet med statens bidragsgivning. Följande syften med statsbidraget lades fast genom 1991 års riksdagsbeslut och skall fortfarande gälla.

- Syftet med statsbidrag till folkbildningen är att stödja en verksamhet som gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation och att skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen genom t.ex. politiskt, fackligt eller kulturellt arbete.

- Verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället skall prioriteras.

- Personer som är utbildningsmässigt, socialt eller kulturellt missgynnade skall särskilt prioriteras. Invandrare och deltagare med funktionshinder utgör särskilt viktiga målgrupper.

Därutöver skall ytterligare två syften med statens bidragsgivning tillföras:

- Statsbidraget till folkbildningen skall bidra till att stärka och utveckla demokratin.

- Statsbidraget skall bidra till att bredda kulturintresset i samhället, till ökad delaktighet i kulturlivet, till kulturupplevelser samt till eget skapande.

Dessutom skall arbetslösa tillföras som en prioriterad grupp.

”Genom syftet anger staten motiven för statsbidraget och anger därmed en viljeinriktning för vad staten förväntar sig att bidraget främst skall bidra till för den enskilda människans och samhällets utveckling. Däremot föreskrivs inte hur detta skall gå till. Regeringen har som tydligt understryks i 3 kap. den principiella inställningen att folkbildningen skall vara fri och frivillig. Däremot är det statens ansvar att, i förhållande till folkbildningen, vara tydlig i fråga om vad regering och riksdag vill uppnå genom

bidragsgivningen. Uppnås inte dessa samhällets syften kan inte heller motivet för att ge statsbidrag kvarstå.”

”Det är genom folkbildning i folkrörelser som Sveriges demokrati har fått en stark förankring i hela samhället.” Därför är det också, menar regeringen, en ”allvarlig väckarklocka för folkbildningens organisationer och dess styrelser” om ”den folkrörelse- och idéburna verksamheten tunnast ut så att det inte längre är möjligt att se skillnad mellan olika folkbildningsorganisationers verksamhet, vilket det finns tendenser till enligt SUFOs utvärdering”.

Genom det nya syftet att stärka demokratin uttrycker regeringen sin förväntan att studieförbund och folkhögskolor med folkrörelser som huvudmän bidrar till att ”utveckla, förnya och befästa rörelsernas egna värderingar och idéer...”. Det nya syftet ang. att bredda kulturintresset är en markering från statens sida om folkbildningens betydelse i arbetet med att förverkliga kulturpolitikens mål.

6.3 Folkbildningsrådet och dess uppgift att fördela statsbidrag

Regeringens bedömning:

Folkbildningsrådets ställning och arbetsuppgifter bör vara oförändrade.

”Ansvarsförhållandet och arbetsfördelningen mellan rådet och dess stiftare samt de enskilda studieförbunden och folkhögskolorna är således inte på något sätt reglerat från statens sida. ... Fr. o. m. budgetåret 1998 gäller nya riktlinjer för hur regeringens styrning av organisationer som inte är myndigheter skall ske. Dessa riktlinjer har tillämpats även för Folkbildningsrådet. Regeringen har därvid minskat den statliga styrningen på så sätt att några verksamhetsmål för Folkbildningsrådet inte har ställts upp, vilket varit fallet tidigare. Enligt regeringens mening bör vid den fortsatta tillämpningen av de nya riktlinjerna stor hänsyn tas till att Folkbildningsrådet är en del av den fria och frivilliga folkbildningen och till att dess verksamhet därmed inte kan inrymmas i de former för styrning av myndigheter som gäller i annan verksamhet.”

Regeringen säger också att det blir rådets sak att bedöma hur de nya syftena med statsbidraget påverkar rådets fördelning av anslaget. Rådet uppmanas vara observant på att fördelningen inte försvårar möjligheterna till en mer profilerad och folkrörelseanknuten verksamhet.

Regeringen anser det viktigt, att ”Folkbildningsrådet även i fortsättningen kan ha den styrkan och integriteten att beslut till nytta för folkbildningen som helhet och dess utveckling kan fattas, trots att de på kort sikt kan vara kontroversiella för vissa delar av folkbildningen. Regeringen gör den sammanfattande bedömningen att Folkbildningsrådet hanterat sina myndighetsuppgifter på ett kompetent sätt och med hög integritet.”

6.4 Utvärdering och forskning

Regeringens bedömning:

Folkbildningen bör regelbundet följas upp och utvärderas. Den statliga utvärderingen bör förnyas och breddas så att den dels får ett tydligt parlamentariskt inflytande, dels bidrar till en mångsidig genomlysning av folkbildningens betydelse för samhället.

Regeringen anser, att utvärdering och uppföljning bör ske på tre nivåer: av studieförbunden och folkhögskolorna själva, av Folkbildningsrådet och av staten. På den förstnämnda nivån bör det ingå som ett naturligt inslag i den löpande verksamheten. På nästa nivå "Folkbildningsrådet skall främst följa upp och utvärdera effekterna av rådets statsbidragsgivning för att klarlägga hur statens syften med statsbidraget uppfylls." Vad gäller den statliga nivån sägs - utöver vad som framgår i rutan ovan - att utvärderingen bör göras med en viss regelbundenhet, förslagsvis vart femte år och att regeringen vill återkomma med beslut om den närmare utformningen.

Regeringens bedömning:

En fristående och kvalitativt bra forskning om folkbildning är betydelsefull för folkbildningens utveckling. En sådan forskning bör komma till stånd även vid sidan av den statliga utvärderingen.

Under detta avsnitt framhåller regeringen, dels att framtida forskning bl a ska ge kunskap om vilken betydelse folkbildningen har för samhället och dess utveckling, dels att det är värdefullt om folkbildningen "kan beskrivas och värderas tvärvetenskapligt så att dess betydelse även för kultur-, fritids- och arbetsmarknadsområdena kan uppmärksammas". Som angeläget betecknar regeringen att Folkbildningsrådet "även fortsättningsvis har en nära och frekvent kontakt med forskare" och att rådet "upparbetar en kvalitativt bra beställarkompetens i förhållande till fristående forskare."

7. Folkbildningens relation till vuxenutbildningen och högskolan

Regeringen menar, att folkbildningen har "en stor och viktig uppgift inom det livslånga lärandet som bör värderas högt, men folkbildningens uppgift bör skilja sig från den uppgift som ligger på det offentliga skolväsendet och högskolan. Det är väsentligt att riksdagen, regeringen och folkbildningen själv värnar om folkbildningens kännetecken."

7.1 Folkbildningens nuvarande möjligheter att anordna behörighetsgivande vuxenutbildning

7.2 Folkbildningens roll i framtiden beträffande behörighetsgivande vuxenutbildning

Regeringens förslag:

Föreskriften om att undervisningen skall anordnas så att den till form och arbetssätt tydligt skiljer sig från den som anordnas i det

offentliga skolväsendet och högskolan, skall tas bort som särskilt villkor för statsbidrag till folkhögskolan.

Regeringens bedömning:

Folkhögskolorna och studieförbunden bör själva ta ansvar för att all utbildning som anordnas med statsbidrag präglas av folkbildningens kännetecken.

Regeringen anser alltså, att det inte finns några "hållbara skäl för staten att genom föreskrifter styra former och arbetssätt i folkbildningen." Den uppmanar dock Folkbildningsrådet att noggrant följa utvecklingen.

Regeringen klargör också, "att även sfi och sårövux ligger inom ramen för sådan utbildning som folkbildningen, om man så önskar och tillsammans med deltagarna finner det lämpligt, kan erbjuda. Däremot är det inte rimligt att folkbildningen erbjuder utbildning i skolämnen till barn och ungdom eller på annat sätt tar över det ansvar som det offentliga skolväsendet har för dem."

7.3 Inga betyg inom folkbildningen

Regeringens bedömning:

Betyg bör inte förekomma inom folkbildningen.

Regeringen hänvisar till värnandet om folkbildningens särprägel som grund för sin slutsats. Betygsättande skulle bl a medföra att folkbildningen i den delen av verksamheten måste ställas under tillsyn av Skolverket och åläggas att arbeta efter av verket fastställda kursplaner mm. En sådan detaljreglering och styrning skulle kontrastera bjärt mot önskemålet om en fri och frivillig folkbildning, anser regeringen. En viss avvikelse från "huvudregeln" framgår av kommande avsnitt beträffande folkhögskolestudier.

7.4 Möjligheter att få betyg i komvux genom tillgodoräknande av resultat av utbildning vid folkhögskola

Regeringens bedömning:

Möjligheter bör öppnas för dem som har genomgått utbildning vid folkhögskola att i vissa fall tillgodoräkna sig resultatet av den som betyget Godkänd, när de fortsätter med en utbildning inom komvux som syftar till att uppnå ett slutbetyg.

7.5 Folkbildningens samverkan med högskola och forskning

Regeringens bedömning:

Högskolan bör ha kontakter med folkbildningen som en del av högskolans samhällsuppgift och hålla kontakt med medborgare utanför högskolevärlden. Folkbildningen bör ha intresse av att ta

del av vetenskap och forskning och medverka till att kunskaper sprids. Att få till stånd en fungerande samverkan och ett utbyte av erfarenheter mellan å ena sidan folkhögskolor och studieförbund och å den andra sidan högskola och forskning bör vara en viktig uppgift för båda parter.

Regeringen understryker här att den lägger stor vikt vid en fungerande samverkan och ökat erfarenhetsutbyte mellan högskolevärlden och folkbildningen.

8. Några centrala utvecklingsområden

8.1 Ett lyft för kultur och bildning

Regeringens bedömning:

Regeringens satsning på kunskapslyftet bör kompletteras med ett lyft för kultur och bildning i bred bemärkelse genom den fria och frivilliga folkbildningen. Naturvetenskap och teknik bör ges ökad uppmärksamhet i bildningsarbetet.

Regeringen konstaterar inledningsvis, att "utbildningspolitiken är av central betydelse för ansträngningarna att stärka tillväxten, öka sysselsättningen, minska klyftorna i samhället och trygga välfärden". Den skriver vidare, att "hela folkbildningens utbud av studiemöjligheter är ett viktigt alternativ för vuxna som söker vägledning och vill hitta sin väg in i och genom kunskapslyftet. Det är också viktigt att det kommer till stånd samverkan mellan folkbildningen och kommunernas vuxenutbildning, framför allt som en del av reformeringen av vuxenutbildningen. Folkhögskolorna och studieförbunden måste finnas med i denna process."

Vad gäller uppdragen till studieförbunden lyfts orienteringskurserna fram som viktiga insatser för att nå korttidsutbildade och inspirera, motivera och förbereda dem för fortsatta studier.

"Folkhögskolornas och studieförbundens roll i kunskapslyftet är alltså viktig, men det är helt en fråga för folkbildningen själv att avgöra om man vill ta på sig uppdrag att bedriva behörighetsgivande utbildning", skriver regeringen med slutklämmen att "Folkbildningens viktigaste funktion i det livslånga lärandet är den egna folkbildningsverksamheten".

I ett särskilt avsnitt utvecklar regeringen tankarna kring ett "lyft för kultur och bildning". Här sägs att det räcker inte med ett kunskapslyft som är inriktat mot formell behörighet. Såväl i vardagsliv, arbetsliv som samhällsliv behövs människor med social och kulturell kompetens, som har insikter och färdigheter inom det estetiska och skapande området och som har förmåga att sätta sig in i andra kulturer än den svenska. Viktigast av allt kanske, "människor som har den medborgarskolning som är en nödvändig förutsättning för att det demokratiska samhället skall fungera och för att medborgarna både skall kunna påverka sin egen livssituation och kunna

vara aktiva, solidariska och engagerade deltagare i en utveckling av ett framtida samhälle som gagnar alla". Samhällsutvecklingen påverkas starkt av naturvetenskap och ny teknik och folkbildningen bör därför bidra till att minska kunskapsklyftorna på dessa områden, menar regeringen.

8.2 Folkbildningens roll för kulturen

Regeringens bedömning:

Folkbildningen bör spela en viktig roll för att förverkliga kulturpolitiken.

Folkbildningen bör ha en viktig fördelningspolitisk uppgift både geografiskt och socialt genom att den når ut till orter som saknar andra kulturinstitutioner och till grupper som inte får del av samhällets övriga kulturutbud.

Folkbildningen bör också ha stor betydelse som mötesplats mellan kulturarbetare och amatörer samt som arbetsmarknad för kulturarbetare.

Folkbildningen bör ge människor möjligheter till eget kulturellt skapande och till att skaffa sig färdigheter för detta.

Att främja bildningssträvandena är ett av målen i statens kulturpolitik. Regeringen anser, att folkbildningen behöver stärka sina insatser och dess idérikedom och initiativkraft tas tillvara för att "kulturpolitikens inriktning mot ökad delaktighet, reella yttrandemöjligheter, kulturell förnyelse, positivt bruk av kulturarvet och kulturen som en obunden, utmanande och dynamisk kraft i samhället ska uppnås. --- Studieförbundens hela verksamhet och särskilt studiecirkelarna inom kulturområdet tillmäts en väsentlig betydelse för kulturlivet i vid mening." Tendensen att se ner på handens kunskap måste motarbetas, skriver regeringen, och anser att "en gedigen verksamhet med hantverkscirklar behövs".

Ungdomars engagemang i olika verksamheter bedöms som särskilt värdefullt och "ofta är det inom folkbildningen som människor får den första kontakten med olika kulturyttringar", som det står i propositionstexten. Samverkan mellan professionella kulturutövare och amatörer liksom mellan kulturinstitutionerna och folkbildningen bör utvecklas mer, tycker regeringen. "Kulturinstitutionerna måste också vara beredda att avsätta en rimlig del av sina resurser för annat än produktioner och övrigt arbete inom den egna institutionen", skriver regeringen.

Folkhögskolornas har genom att integrera kulturellt och estetiskt skapande i annan undervisning visat på "kulturen som redskap för att förnya pedagogik och arbetssätt", vilket inte minst varit värdefullt för grupper som haft svårt att ta del av annan undervisning, anser regeringen.

8.3 Folkbildningens roll för personer med funktionshinder

Regeringens bedömning:

Folkbildningen bör fortsätta sina ansträngningar att undanröja studiehinder och tillgodose utbildningsbehov för människor med funktionshinder. Inte minst folkhögskolorna bör här kunna ta på sig ett särskilt ansvar att anordna behörighetsgivande utbildning på uppdrag av kommuner.

8.4 Folkbildningen och IT

Regeringens bedömning:

Folkbildningen bör ta på sig viktiga uppgifter på IT-området till nytta för samhället och för folkbildningens egen verksamhet. Folkbildningen bör kunna bidra både genom att erbjuda utbildning kring IT och genom att utnyttja IT som redskap i utvecklingen av den egna verksamheten.

Regeringen avser därför att ta initiativ för att påskynda IT-användningen i folkbildningen. Regeringen har erfarit att Stiftelsen för kunskap och kompetens är beredd att stödja IT-utvecklingen i folkbildningen. Folkbildningen kommer därigenom att disponera ca 50 miljoner kronor för IT-utveckling inom ramen för det utvecklingscentrum som regeringen i den regionalpolitiska propositionen föreslår skall etableras för att stödja distansutbildning i första hand inom högskolan och folkbildningen.

Regeringen skriver, att beredskapen för den nya roll som mottagaren av IT-baserat utbud har måste förbättras om IT ska kunna ställas i samhällets tjänst. Folkbildningens roll vad gäller att påverka utvecklingen men framför allt informationsinnehållet, att öka den lokala tillgängligheten till tekniken i en lärande miljö och att utforma verksamheten så att den grundar sig på de värderingar som präglar studiecirkel och folkhögskolekurser är viktig, anser regeringen.

Regeringen vill öka folkbildningens möjligheter att ge allmän IT-kompetens till hela Sveriges befolkning, och den bör därför 1) få stöd för att ta fram en IT-grundkurs, 2) få ökad tillgänglighet till den informations- och kunskapsmängd som förmedlas via IT, varvid tillgängligheten till Internet är en viktig faktor och 3) få stöd till utvecklingsarbetet inom ramen för Folkbildningsnätet. Det sistnämnda avser bl a att skapa gemensamma IT-baserade funktioner för folkbildningen, som kan användas av cirkelledare och lärare vid folkhögskolor bl a för att utforma egna IT-baserade pedagogiska material.

Regeringens förslag om ett särskilt utvecklingscentrum ligger i den nyligen lagda regionalpolitiska propositionen 1997/98:62. Utöver de 50 mkr till folkbildningsdelen i centrumet avser regeringen avsätta ytterligare 50 mkr till en högskoledel. I samma proposition behandlar regeringen också möjligheten att via folkbildningen och IT göra det nationella kulturutbudet tillgängligt i hela landet genom att utveckla lokala "IT-kulturcentra".

8.5 Folkbildningen och integrationsarbetet

Regeringens bedömning:

Folkbildningen bör fortsätta sina ansträngningar att genom kultur- och bildningsarbete underlätta en integration mellan invandrare och svenskar. Särskilt i storstädernas ytterområden bör folkbildningen, inte minst studieförbunden, ta på sig en stor och viktig uppgift på detta område.

Regeringen pekar här på att det inte sällan är just via folkbildningen som invandrare och svenskar möts på jämlika och likvärdiga villkor. De grundläggande demokratiska värden och lika rättigheter och möjligheter för män och kvinnor som folkbildningen står för är särskilt viktiga i integrationsarbetet, skriver man. Folkbildningens språkutbildning för såväl invandrare som svenskar, studier av andra länders kultur, vanor och religioner är andra viktiga insatser. Studiecirklar som samlar invandrare och svenskar kring gemensamma intressen är viktiga och regeringen anser, att de kan vara ett bra komplement till sfi, oavsett om den senare bedrivs i kommunal regi eller som uppdrag inom folkbildningen. "Folkbildningen har alltjämt en viktig roll att ge invandrare rika möjligheter till att träna, öva och förbättra sina språkfärdigheter i svenska. Samtidigt är det just som mötesplats mellan olika kulturer och mellan människor med olika bakgrund och ursprung som folkbildningen kanske har sin viktigaste roll för att förverkliga målen för integrationspolitiken."

8.6 Folkbildningen och arbetet med att forma ett ekologiskt hållbart samhälle

Regeringens bedömning:

Folkbildningen bör fortsätta sina ansträngningar att bidra till en kunskapsutveckling hos alla medborgare kring vad som krävs för att ställa om Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle. Särskilt inom ramen för arbetet med lokala investeringsprogram kan folkbildningen spela en viktig roll.

Regeringen hänvisar till folkbildningens engagemang i Agenda 21-arbetet. En ekologisk omställning kräver en ändrad livsstil med bred folklig förankring och "här behövs ett långsiktigt folkbildningsarbete i den mest klassiska meningen". Regeringen är övertygad om att folkbildningen i alla dess delar har goda möjligheter att bidra och är beredd att ta på sig uppgiften. Därför räknar regeringen också med att folkbildningen via kommunerna kommer att få del av det statliga stödet.

9. Statens stöd till folkbildningen

Regeringens förslag:

Folkbildningen avser att i vårpropositionen för budgetåret 1999 behandla frågan om resurserna för folkbildningen. Särskilda medel bör avdelas ur folkbildningsanslaget för att möjliggöra en

utvecklings- och försöksverksamhet inom folkhögskolor och studieförbund.

Regeringen menar, att för att folkbildningen ska kunna fullgöra sina uppgifter vad gäller bl a framtida behov av kunskaper, social kompetens och förmåga att fungera i och bidra till ett demokratiskt samhälle behöver studieförbunden och folkhögskolorna "adekvata resurser". Hur mycket regeringens utökade stöd kommer att uppgå till presenteras först i den ekonomiska vårpropositionen (läggs prel. 14/4).

Regeringen erinrar om folkbildningspropositionen 1990/91:82 och vad regeringen där sade om kommunernas och landstingens eget ansvar för att bidra till finansiering av folkbildningen. Regeringen konstaterar i föreliggande proposition att "Folkbildningen är ett nationellt ansvar för såväl stat som kommuner och landsting" och fortsätter "Uteblivna eller kraftigt sänkta bidrag minskar i hög grad folkbildningens möjligheter att fullgöra sina uppgifter. Staten varken kan eller bör åta sig att kompensera studieförbund och folkhögskolor för inkomstbortfall från andra bidragsgivare".

50 mkr avsätts av medel från Stiftelsen för kunskap och kompetens för studieförbundens och folkhögskolornas IT-utvecklingsarbete. Dessa medel är utöver det ordinarie folkbildningsanslaget.

Regeringen anser samtidigt att det är "väsentligt att det också finns egna utvecklingsresurser inom folkbildningen för att bevara och vidareutveckla folkbildningens egen identitet" och att Folkbildningsrådet ska fördela medlen. För 1998 får 10 mkr användas för denna utvecklings- och försöksverksamhet inom folkhögskolor och studieförbund. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 1999 om vilka resurser som bör avdelas för detta ändamål för nästa år. Regeringens avsikt är att denna resurs på några års sikt bör utökas till att omfatta ca 1% av det statsbidrag till folkbildningen som Folkbildningsrådet har att fördela, d v s till drygt 20 mkr.

För denna sammanställning svarar Cristina Karlsson